

PEKERJA SOSIAL SEKOLAH DAN SISTEM PENDIDIKAN

Abdul Razak Abd Manaf

PENGENALAN

Sekolah dijangka dapat melakukan banyak perkara dalam masyarakat kita. Sememangnya sekolah dijangka mengajar kanak-kanak dengan bahan-bahan akademik yang boleh diguna pakai untuk berjaya dalam kehidupan mereka. Selain itu, sekolah mengajar kanak-kanak untuk saling bekerjasama, untuk menjadi warganegara yang baik, untuk mempunyai etika kerja yang bagus dan untuk membantu orang lain. Bagaimana baiknya sesebuah sekolah melakukan tugas-tugas tersebut boleh diperdebatkan sebab kita semua tahu bahawa sesebuah sekolah tidak sama dengan sekolah yang lain. Pendapatan ibu bapa anak-anak yang pergi ke sekolah boleh melakarkan perbezaan yang besar dalam kualiti pendidikan yang diterima oleh kanak-kanak ini dan bagaimana ia mempengaruhi mereka dari segi pencapaian akademik masa hadapan dan juga pendapatan. Walaupun pendidikan awam dianggap satu pengalaman pendidikan yang mempunyai ciri sama rata, seperti yang kita semua tahu bahawa sekolah-sekolah dalam komuniti yang 'berada' amat berbeza dengan sekolah-sekolah daripada masyarakat yang miskin.

Perbezaan ini dari segi kualiti pendidikan meletakkan para pelajar yang kurang 'berada' dan tidak berkemampuan mempunyai risiko dari segi mendapatkan pendidikan. Pelbagai kajian dari negara Barat yang dilakukan mendapati kadar keciciran lebih tinggi dari sekolah-sekolah yang terpencil dan tidak mempunyai kemewahan. Kadar pembelajaran adalah lebih rendah. Sering kali, guru-guru dari sekolah yang serba kekurangan dan penuh sesak menghabiskan

lebih banyak masa menangani masalah tingkah laku kanak-kanak yang membuat ragam di dalam kelas serta menghabiskan sedikit masa sahaja dalam mengajar subjek-subjek akademik. Kanak-kanak dalam sekolah yang 'mewah' sering kali mempunyai prestasi yang baik sementara kanak-kanak di sekolah miskin adalah sebaliknya.

Dalam satu laporan yang dikeluarkan di negara Barat tentang faktor-faktor yang mempengaruhi pencapaian pendidikan, Lara-Cinisomo dan rakan-rakan (2004) mendapati bahawa faktor yang paling penting dikaitkan dengan pencapaian pendidikan kanak-kanak bukanlah berhubung ras, bangsa atau status imigran tetapi lebih kepada tahap pendidikan ibu bapa, kemiskinan kejiwaan, status pekerjaan ibu bapa dan juga pendapatan keluarga. Pengkaji juga mendapati bahawa ibu bapa yang kurang menggunakan disiplin tetapi lebih kasih sayang mempunyai anak-anak yang kurang bermasalah tingkah laku tidak mengira status ras, bangsa atau kejiwaan. Walau bagaimanapun, kemiskinan kejiwaan merupakan faktor yang kuat wujudnya masalah tingkah laku dalam kalangan kanak-kanak iaitu masalah yang menghalang kesediaan dan pencapaian di sekolah. Menurut para pengkaji ini lagi, kanak-kanak yang tinggal dalam suasana kejiwaan yang miskin secara jelas dan signifikannya akan lebih mempamerkan tingkah laku agresif dan resah tanpa mengambil kira tingkah laku keibubapaan. Penyelidik juga menjelaskan bahawa kanak-kanak yang menetap dalam kejiwaan yang miskin sering kali amat tertekan dan meningkatkan tahap tekanan ibu bapa dan juga adik-beradik mereka yang lain yang secara tidak langsung meningkatkan tekanan kepada kanak-kanak kecil ini. Para pengkaji ini merumuskan bahawa polisi pendidikan bertujuan untuk memberi faedah kepada minoriti ras dan bangsa boleh memberi lebih kejayaan sekiranya pembuat dasar memfokus kepada faktor sosioekonomi berbanding faktor ras dan bangsa. Dasar pendidikan bersendirian, apabila tidak digabungkan dengan polisi sosioekonomi akan menjadi kurang berjaya.

Apabila sekolah perlu berfungsi dengan pelbagai cara untuk mengatasi masalah keluarga dan kemiskinan, sering kali ia gagal bertindak dengan sewajarnya. Bagi membantu kanak-kanak yang

menghadapi masalah di sekolah, pekerja sosial selalunya ada untuk membantu kanak-kanak tersebut dan keluarga mereka. Kehadiran pekerja sosial dan juga profesional lain dapat menawarkan kanak-kanak yang berisiko satu peluang untuk dinilai dalam kehidupan awal mereka agar masalah fizikal, emosi dan sosial dapat dikenal pasti dan ditangani. Salah satu masalah yang menghantui sekolah di negara ini ialah keganasan sekolah. Disebabkan kebimbangan dan keprihatinan terhadap tingkah laku songsang dalam kalangan pelajar, sekolah sering kali menghabiskan sejumlah masa yang tidak ternilai bagi memastikan keganasan tidak berlaku. Secara umumnya, ia tidak dapat dihadapi dengan baik.

Satu kajian (Sprague & Walker, 2000) menunjukkan bahawa ramai pelajar mengalami masalah buli dan tingkah laku lain yang menghasilkan impak negatif terhadap prestasi mereka di sekolah. Yang lebih menyedihkan, berdasarkan laporan tersebut, ramai guru diancam dan dikasari oleh para pelajar di dalam kawasan sekolah. Sekolah sering kali juga digunakan oleh pelbagai geng untuk merekrut ahli baharu dan banyak aktiviti geng ini mengganggu perjalanan kelas dan mendatangkan bahaya kepada pelajar (Committee for Children, 1997). Kajian lain (Crowe, 1991) mendedahkan bahawa banyak kecurian dan serangan fizikal terhadap remaja berlaku di persekitaran sekolah. Manakala ramai pelajar yang membawa senjata ke sekolah sebagai perlindungan diri daripada remaja lain yang sering kali menimbulkan masalah terhadap mereka.

Banyak data statistik yang dikeluarkan oleh pelbagai pihak dan organisasi dari dalam dan luar negara yang boleh dijadikan renungan, pengajaran dan panduan untuk kita semua dalam menangani pelbagai isu berkaitan sekolah. Berikut ialah sepintas lalu rumusan atau ringkasan yang dilaporkan:

- (i) Ramai pelajar sekolah menengah dilaporkan terlibat dalam pergaduhan fizikal dan ramai yang mendapat kecederaan serius dan memerlukan rawatan doktor.
- (ii) Ramai pelajar yang diancam atau dicerderakan dengan pelbagai senjata di kawasan sekolah.

- (iii) Ramai pelajar ponteng sekolah atas pelbagai alasan. Antaranya disebabkan merasa bosan, tidak selamat untuk pergi ke sekolah, dan tidak minat belajar.
- (iv) Semakin ramai pelajar yang terlibat dalam aktiviti seksual di persekitaran sekolah.
- (v) Pelajar terlibat dalam perbuatan jenayah dan salah laku termasuk mencuri, merosakkan harta benda sekolah dan memeras ugut untuk mendapatkan wang.

Sementara itu, satu kajian luar negara (Petersen, Pietrzak & Speaker, 1998) mendapati ramai pentadbir dan guru sekolah mempunyai pengalaman dalam keganasan di sekolah. Kebanyakannya melaporkan bahawa mereka telah diancam dan diperlekeh secara lisan, diugut dan diancam secara fizikal, digertak secara seksual, diserang secara lisan dan fizikal serta barang milik peribadi mereka dirosakkan atau dimusnahkan. Kebanyakan daripada pentadbir dan guru sekolah juga berpandangan bahawa keganasan semakin meningkat di sekolah rendah dan juga di sekolah menengah.

Sehubungan dengan ini juga, pengkaji tersebut menyatakan bahawa sebab-sebab utama peningkatan keganasan di sekolah adalah kerana kurangnya peraturan atau struktur keluarga, kurangnya penglibatan atau penyeliaan ibu bapa, keganasan yang dipertontonkan oleh ibu bapa, penggunaan penyalahgunaan bahan oleh ibu bapa, penyalahgunaan bahan oleh pelajar, tayangan gambar berbentuk ganas, harga diri yang lemah dan gangguan emosi pelajar, program-program di kaca televisyen yang bersifat ganas, struktur keluarga yang tidak bercirikan tradisional serta aktiviti kumpulan gengsterisme (Petersen, Pietrzak & Speaker, 1998). Sementara itu, Fitzpatrick (1999) dalam kajiannya tentang keganasan di sekolah telah merumuskan bahawa faktor utama yang membuatkan seseorang menjadi mangsa persekolahan ialah bagaimana pelajar menilai tahap keselamatan di persekitaran sekolahnya. Dalam hal ini, Fitzpatrick (1999) percaya bahawa kanak-kanak yang melihat persekitaran bahaya sering kali mendapati diri mereka dalam suasana tersebut dan akibatnya mengalami kadar keganasan yang lebih tinggi. Ini benar-benar berlaku terutamanya kepada kanak-kanak di peringkat

perkembangan kepercayaan. Sekiranya seorang anak mengalami hukuman fizikal yang keras dan pengabaian daripada ibu bapanya, kemungkinannya akan menghasilkan rasa tidak percaya terhadap ibu bapa yang berkait rapat dengan perasaan permusuhan yang akan mendasari interaksi anak tersebut dengan orang lain. Rutter (1987) percaya bahawa penderaan dan pengabaian oleh ibu bapa sering kali menjurus kepada rasa mudah tersinggung dan dilukai serta lemah oleh kanak-kanak yang mungkin mendorong kepada sifat agresif. Kanak-kanak yang mudah lemah dan dilukai ini kadangkala menggunakan sifat agresif dan menyerang sebagai satu cara daya tindak untuk menangani perasaan takut dan lemah tersebut. Sekolah mungkin merupakan salah satu situasi sosial yang paling awal untuk kanak-kanak mengalami perasaan mudah terdedah kepada perkara negatif seperti marah, kurang keyakinan, kurang pandai, rasa tidak cukup, dipinggirkan dan beberapa emosi lain yang mungkin mengakibatkan tingkah laku yang agresif.

Dalam satu kajian tentang sebab-sebab keganasan di sekolah, Petersen, Pietrzak dan Speaker (1998) mendapati empat sebab paling utama ialah:

- (i) Kurangnya peraturan atau struktur keluarga.
- (ii) Kurangnya penglibatan atau penyeliaan ibu bapa.
- (iii) Keganasan ibu bapa.
- (iv) Penyalahgunaan bahan oleh ibu bapa.

Sehubungan dengan ini juga, dalam membincangkan perubahan struktur keluarga pada hari ini dan peningkatan keruntuhan kehidupan keluarga, para pengkaji di atas menegaskan bahawa tatkala struktur asas keluarga berpecah belah, keganasan dalam kalangan ahli keluarga bertambah dan keganasan rumah tangga ini merebak dan menjalar ke dalam kelas. Keluarga mestilah komited terhadap proses pendidikan manakala struktur pendidikan mestilah juga komited kepada keluarga. Tambah para pengkaji ini, disebabkan data menunjukkan bahawa sekolah perlu mengambil alih peranan yang dahulunya dimainkan oleh ahli keluarga, maka peranan guru

dan pentadbir mestilah berubah. Ia untuk mengisi ruang-ruang peranan yang tidak dapat dipenuhi oleh keluarga atau keluarga yang enggan terlibat.

Saranan atau tanggapan bahawa sekolah perlu mengisi ruang yang ditinggalkan oleh keluarga yang ganas atau keluarga yang tidak berkeupayaan sering kali dinyatakan dalam sorotan karya namun idea ini sering dikritik oleh para pendidik. Pendidik merungut tidak cukup latihan, masa atau sumber-sumber yang ada untuk mengajar subjek-subjek akademik apatah lagi untuk menggantikan peranan keluarga yang semakin rapuh dan kusut tersebut. Walau bagaimanapun, dalam kajian mereka tentang keganasan sekolah, Bender, Shubert dan McLaughlin (2001) ada menulis bahawa para pendidik mestilah proaktif dan menuntut sebahagian dana yang digunakan untuk usaha keselamatan sekolah diperuntukkan kepada mereka. Ini adalah untuk menyokong para pendidik bukan sahaja dari segi masa tetapi lebih daripada itu dalam usaha menjaga kesejahteraan emosi setiap pelajar. Ia juga sebagai ikhtiar mengenal pasti para pelajar yang memerlukan bantuan yang signifikan bagi mendekati dan menangani permasalahan mereka.

Petersen, Pietrzak dan Speaker (1998) menyeru definisi baharu sekolah sebagai “pusat bandar” yang menawarkan pelbagai perkhidmatan yang diperlukan oleh keluarga yang semakin teruk dan disfungsi bagi mengurangkan keganasan di sekolah. Disebabkan kehidupan keluarga yang sungguh kelam kabut bagi kebanyakan pelajar yang berkecenderungan untuk bertindak ganas dan antisosial, para pengkaji ini membahaskan bahawa sekolah perlu melaksanakan banyak daripada peranan-peranan yang dahulunya dilakukan oleh ahli keluarga dan dengan demikian fungsi guru dan pentadbir juga mesti turut berubah. Menurut mereka lagi, perpecahan keluarga memerlukan sekolah untuk mengambil tanggungjawab mengajar tatasusila moral dan akhlak. Pendidikan lebih luas dan bukan hanya sekadar mengajar ciri-ciri kognitif perkembangan karakter. Ia juga perlu meliputi ciri-ciri emosi kematangan moral seperti kehormatan diri, empati, kawalan diri dan juga suara hati.

PERANAN PEKERJA SOSIAL DI SEKOLAH

Kita sering kali mendengar pelbagai masalah tingkah laku dan gejala sosial di sekolah seluruh negara. Pendedahan pelbagai pihak di dada-dada akhbar sejak akhir-akhir ini bahawa gejala sosial dalam kalangan remaja semakin serius wajar ditangani segera oleh semua pihak. Kejadian buli, pergaduhan, kecurian, tingkah laku anti sosial dan sebagainya seolah-olah sudah menjadi satu ikutan dan perkara biasa di sekolah. Pelbagai pihak memberi reaksi dan respons terhadap pelbagai peristiwa negatif yang berlaku. Selaras dengan ini juga, pelbagai bentuk tindakan dan perancangan dilakukan demi memastikan hal-hal seumpama peristiwa sumbang yang berlaku tidak akan berulang. Tindakan segera perlu dilaksanakan agar kebejatan sosial ini tidak merebak dan menjadi barah dalam masyarakat.

Sehubungan dengan ini, salah satu usaha yang boleh diambil adalah dengan menggerakkan peranan pekerja sosial untuk sama-sama merencana pelan tindakan yang bersepadu bagi menangani pelbagai isu yang membabitkan para remaja dan keluarga mereka. Kita mempunyai ramai graduan kerja sosial yang telah dikeluarkan oleh pihak universiti tempatan dan luar negara yang difikirkan boleh dimanfaatkan pengetahuan, kemahiran dan kepakaran yang mereka peroleh untuk manfaat semua. Seiringan dengan ini juga, semua pihak perlu lebih peka dengan peranan pekerja sosial dan bersedia mengubah anjakan paradigma lama dan menjadikan profesion kerja sosial di sekolah sebagai antara peneraju utama dalam menangani permasalahan pelajar di samping mengembang potensi pelajar demi menjadikan mereka sebagai insan dan rakyat yang berguna kepada agama, bangsa dan negara. Ini merupakan satu kerugian bagi kita semua jika tidak mahu menggunakan khidmat pekerja sosial bagi menangani pelbagai isu berkaitan pelajar yang semakin mencabar keutuhan institusi pendidikan di negara ini. Diharapkan penempatan pekerja-pekerja sosial di sekolah-sekolah secara langsung dapat membantu dan berganding bahu dengan pihak pentadbiran dan pengurusan sekolah mengendalikan pelajar dengan lebih positif dan berkesan.

Usaha bersepadu yang lebih agresif perlu dilakukan antara pekerja sosial sekolah, Kementerian Pembangunan Wanita Keluarga dan Masyarakat, Kementerian Pelajaran dan juga Yayasan Pencegahan Jenayah Malaysia serta pihak-pihak berkaitan untuk menangani pelbagai isu melibatkan pelajar sekolah dan remaja. Penglibatan pekerja sosial di setiap sekolah wajar dipergiatkan dengan lebih menyeluruh di samping kerjasama dengan profesion lain di sekolah. Jika diperhatikan, fenomena negatif yang berlaku dalam kalangan pelajar sekolah disebabkan oleh pengaruh dan sumbangan pelbagai faktor sama ada kita sedari atau tidak dan ini termasuklah antara lain faktor masalah keluarga yang mendorong kepada terjerumusnya pelajar kepada perkara-perkara tidak sihat. Selain itu juga, keadaan persekitaran sekolah yang tidak merangsang suasana 'sihat' turut dikaitkan sebagai kegagalan pelajar untuk terus minat dalam menuntut ilmu pengetahuan dan merangsang potensi diri mereka. Dalam hal inilah, usaha sama dan penyelarasan daripada pelbagai organisasi dan agensi yang secara langsung berkaitan dengan remaja dan sekolah serta pengiktirafan peranan dan sumbangan pekerja sosial sekolah perlu diambil kira bagi merealisasikan hasrat murni menangani masalah kejelekan akhlak pelajar di sekolah-sekolah. Keprihatinan semua ahli masyarakat dalam menyelesaikan hal ini terutamanya mereka yang terlibat secara langsung dalam merencana strategi dan pelan tindakan yang ampuh amat ditagihkan bagi menyelamatkan generasi masa depan daripada terus hanyut diulit dengan keruntuhan akhlak dan krisis nilai budi pekerti.

The U.S. Department of Labor (2004) mencatatkan bahawa pekerja sosial sekolah menyediakan perkhidmatan sosial dan bantuan untuk memperbaiki fungsi sosial dan psikologikal kanak-kanak dan keluarga mereka serta memaksimumkan kesejahteraan keluarga dan fungsi akademik kanak-kanak. Sesetengah pekerja sosial membantu ibu dan bapa tunggal; mengurus pengambilan anak angkat dan membantu mencari keluarga angkat bagi kanak-kanak yang terbiar, didera atau terabai. Di sekolah-sekolah, pekerja sosial menangani masalah-masalah seperti mengandung luar nikah, salah laku, keciciran dan ponteng sekolah. Mereka juga menasihati guru-guru tentang bagaimana untuk menangani masalah-masalah pelajar.

Seperti yang sering dijunjung dalam profesion kerja sosial, nilai dan matlamat kerja sosial dalam persekitaran sekolah mengutamakan beberapa prinsip (Huxtable, 2007). Salah satu daripadanya ialah hak anak-anak terutamanya hak menikmati peluang pendidikan yang sewajarnya dan matlamat membantu kanak-kanak mencapai potensi diri mereka. Ini merupakan garis panduan bagi semua pekerja sosial sekolah. Selain itu, pekerja sosial sekolah tanpa mengira tempat mereka berada, melakukan intervensi pada masalah-masalah yang hampir sama yang menghalang para pelajar daripada mencapai potensi diri mereka sepenuhnya. Selalunya klien mereka atau pelajar bermasalah terdiri daripada pelajar yang berkecenderungan untuk terpinggir daripada sistem sekolah akibat daripada masalah kemiskinan, kurang upaya, mempunyai status minoriti, mempunyai masalah akademik dan tingkah laku ataupun pelajar yang menghadapi tekanan akibat daripada masalah sekolah, peribadi atau masalah keluarga. Dalam pada itu, kaedah yang digunakan oleh pekerja sosial sekolah di pelbagai negara juga mempunyai persamaan walaupun berlainan budaya dan adat resam. Antara fungsi utama kerja sosial sekolah adalah sebagai penghubung komunikasi antara rumah dan sekolah, kaunseling secara terus dengan pelajar, perundingan dengan guru-guru, *advocacy* untuk pelajar, kerjasama dengan agensi-agensi komuniti yang secara langsung atau tidak langsung berkaitan dengan kesejahteraan pelajar dan keluarga mereka.

Pekerja sosial selalunya bekerja untuk pejabat pendidikan daerah atau agensi kesihatan mental atau agensi perkhidmatan keluarga yang kemudiannya mendapatkan serta menyalurkan kontrak untuk mereka memberi perkhidmatan di sekolah-sekolah. Kebanyakan pekerja sosial sekolah menerima rujukan daripada guru-guru dan pengetua sekolah dan diminta untuk menilai fungsi serta emosi keluarga kanak-kanak yang terlibat bagi melihat sama ada sesuatu di luar persekitaran sekolah yang boleh menerangkan sebab musabab kanak-kanak menghadapi masalah di sekolah. Kadangkala, ibu bapa merujuk anak mereka kepada pekerja sosial kerana mereka begitu risau dengan tingkah laku anak mereka di rumah. Kebanyakan kanak-kanak yang dirujuk untuk perkhidmatan kerja sosial pada peringkat rendah adalah kanak-kanak lelaki yang sering kali mempunyai salah

laku di dalam kelas atau tidak menunjukkan prestasi akademik yang baik. Kadangkala kanak-kanak dirujuk oleh guru-guru dan pengetua kerana dikhuatiri berlaku penderaan serta pengabaian. Apabila terdapat peluang dan boleh dilaksanakan, pekerja sosial berjumpa kanak-kanak dan keluarga mereka dan bekerjasama dengan guru-guru yang terlibat. Ini adalah gabungan dan penyatuan yang menghasilkan kesan positif.

Pekerja sosial sering kali bekerja dalam program-program tertentu di sekolah seperti program untuk kanak-kanak yang mempunyai masalah salah laku di dalam kelas, pelajar yang mempunyai masalah memberi tumpuan dalam pelajaran atau mereka yang menghadapi masalah pembelajaran. Pekerja sosial cuba membantu kesemua pelajar dengan keperluan tertentu dalam sekolah awam dan memastikan mereka berada atau seiring dengan arus perdana persekolahan agar mereka tidak berasa berbeza dengan pelajar lain. Pekerja sosial juga terlibat dalam satu pasukan yang meliputi guru pendidikan khas, ahli psikologi sekolah, kaunselor, gurubesar sekolah dan profesion lain yang berkaitan. Di samping menawarkan intervensi kerja sosial di peringkat individu bagi membantu pelajar berfungsi dengan lebih baik, pekerja sosial merujuk pelajar ke agensi lain dan memastikan sesetengah perkhidmatan disediakan dengan berkesan dan sewajarnya. Mereka juga selalunya bekerja secara langsung dengan keluarga dan juga agensi sosial yang lain.

Sepintas lalu perlu dinyatakan di sini bahawa peranan pekerja sosial dalam proses pendidikan adalah menyediakan perkhidmatan kepada pelajar, ibu bapa mereka atau penjaga mereka untuk membantu pelajar supaya berjaya di sekolah dan juga kehidupan mereka. Walaupun peranan pekerja sosial semakin berkembang disebabkan keperluan semasa pelajar yang dipengaruhi oleh pelbagai halangan dalaman dan luaran, mereka sentiasa digalakkan menggunakan pendekatan kreatif dan inovatif untuk menjana perkhidmatan, intervensi, polisi dan juga strategi bagi menyokong kejayaan pelajar. Mereka boleh melaksanakan aktiviti dalam kelompok kecil dan juga melakukan aktiviti rekreasi dengan pelajar yang mempunyai masalah tertentu. Pekerja sosial boleh bermain sukan, bersembang

atau bercakap apa sahaja, bercerita tentang lawak jenaka, dan merasa bebas mengucapkan apa jua yang bermain di fikiran demi manfaat pelajar. Sedikit bantuan atau sokongan dan membimbing pelajar pada peringkat awal boleh mendatangkan kesan positif seumur hidup kepada diri pelajar. Sehubungan dengan ini juga, banyak masalah pelajar yang boleh ditangani sama ada dari segi salah laku mahupun yang mengganggu emosinya. Ada pelajar yang tidak seronok, mempunyai penghargaan sendiri yang rendah, tidak mempunyai keluarga yang memberi sokongan dan ada yang berpeleleran di luar sekolah kerana pelbagai sebab. Ada yang kecewa kerana gagal bersaing dengan rakan pelajar yang lain, gagal membuatkan rakan taulan lain menyukai mereka dan ada juga yang merasakan bahawa mereka akan sentiasa gagal dalam apa juga perkara yang dilakukan. Bagi para pelajar yang mempunyai banyak masalah disebabkan oleh masalah keluarga atau isu lain yang lebih serius yang tidak boleh diselesaikan dalam bilik darjah, maka mereka boleh berhubung terus dengan pekerja sosial dan juga profesional lain yang sedia membantu mereka. Dalam menangani pelbagai ragam dan cabaran masalah yang timbul, menggerakkan keluarga dan juga sekolah untuk bekerjasama sering kali dilihat menghasilkan tindak balas yang positif daripada para pelajar.

Dalam hal ini, pekerja sosial secara umumnya bertindak sebagai pemudah cara dan penghubung antara pihak sekolah dan ibu bapa, terlibat dalam rawatan klinikal, pendidik, pembimbing, pekerja kes, pendokong *advocacy*, perancang perubahan dan transisi pelajar dan juga peranan-peranan lain yang mempunyai hubung kait dengan perkhidmatan pendidikan demi kesejahteraan pelajar, pentadbir, guru, ibu bapa dan masyarakat amnya.

KESIMPULAN

Ringkasnya, bab ini membincangkan peranan pekerja sosial di sekolah. Ia juga membincangkan salah laku dan keganasan di sekolah, keperluan menangani permasalahan pelajar daripada

semua pihak dan gesaan merencana pelbagai strategi intervensi ampuh dan kreatif bagi menangani pelbagai isu permasalahan dan pengembangan potensi para pelajar.

RUJUKAN

- Bender, W. N., Shubert, T. H., & McLaughlin, P. J. (2001). Invisible kids: Preventing school violence by identifying kids in trouble. *Intervention in School and Clinic*, 37(2), 105–111.
- Committee for Children. (1997). *Second step: Violence prevention curriculum*. Seattle, WA: Author.
- Crowe, T. (1991). *Habitual offenders: Guidelines for citizen action and public responses*. Washington, DC: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, U.S. Department of Justice.
- Erikson, E. (1963). *Childhood and society*. New York: W.W. Norton.
- Fitzpatrick, K. M. (1999). Violent victimization among America's school children. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(10), 1055–1069.
- Griffin, G. (1987). Childhood predictive characteristics of aggressive adolescents. *Exceptional Children*, 54, 246–252.
- Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2001). Abusive early child rearing and early childhood aggression. *Child Maltreatment*, 1, 3–16.
- Huxtable, M. (2007). International school social work. Dlm. L. Bye & M. Alvarez (Peny.), *School social work: Theory to practice* (hlm. 310–328). Singapore: Thomson Brooks/Cole.
- Lara-Cinisomo, S., Pebley, A. R., Vaiana, M. E., Maggio, E., Berends, M., & Samuel, R. L. (2004). RAND Review. A

matter of class: Educational achievement reflects family background more than ethnicity or immigration [Electronic Version]. Dicapai daripada <http://www.rand.org/publications/randreview/issues/fall2004/class.html>

Myers, M. K. (1993). Organizational factors in the integration of services for children. *Social-Service-Review*, 67(4), 547–575.

Petersen, G. J., Pietrzak, D., & Speaker, K. M. (1998). The enemy within: A national study on school violence and prevention. *Urban Education*, 33(3), 331–359.

Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316–331.

Sprague, J. R., & Walker, H. M. (2000). Early identification and intervention for youth with antisocial and violent behavior. *Exceptional Children*, 66(3), 367–379.

Studer, J. (1996). Understanding and preventing aggressive responses in youth. *Elementary School Guidance and Counseling*, 30, 194–203.

U.S. Department of Labor. (2004). Workplace violence [Electronic Version]. Dicapai daripada <http://www.osha.gov/SLTC/workplaceviolence/index.html>